//ОБЩЕСТВО

„Гардероб за размяна“, или как старите дрехи получават шанс за нов живот

Валерия Терзиева
valeria.terzieva@capital.bg

Около 100 посетители се включиха в третото издание на „Гардероб за размяна“ | снимка Валерия Терзиева

Студенти от Нов български университет организират събития за размяна на дрехи, в които се включват десетки млади хора с общата идея за повторна употреба и по-малко разхищение

Неделя следобед е, навън вали, но в столичното арт и кафе пространство L44 на ул. „Неофит Рилски“ 44 постепенно се събират млади хора с торби, пълни с дрехи. Някои пристигат с по няколко, други направо се насочват към закачалките, за да разгледат какво се предлага. Въздухът ухае на топло кафе, звучи приятна музика, хората се разминават между дрехите, спират се за разговор, а в различните части на пространството вече са започнали творческите работилници. Някой разглежда яке, друг търси артикул за ежедневието си, трети се е спрял пред масата, където дрехите се украсяват и персонализират. Атмосферата е по-скоро на приятелска среща, отколкото на обикновен пункт за събиране на стари вещи.

Тук няма каси, етикети с цени или необходимост да извадиш портфейла си. Някои посетители пристигат с по няколко торби, други си тръгват с дрехи, които са открили съвсем случайно. Правилото е просто — можеш да донесеш дрехи, които вече не носиш, можеш да си избереш други или да направиш и двете. Зад всичко това стоят студентите от клуб „Добра воля“ към Нов български университет (НБУ). Това е третото им издание на „Гардероб за размяна“ и пред „Капитал“ доброволци от клуба споделят, че зад събитието стои идеята, че една дреха не губи стойността си само защото е престанала да бъде част от нечий гардероб.

Нов живот за старите дрехи

„Смятаме, че дрехите имат повече смисъл от едно носене.“ С тези думи започна разговорът с Вера Пекянска, студент и част от студентския доброволчески клуб към Нов български университет „Добра воля“. Тя описва идеята зад „Гардероб за размяна“ като инициатива,

която дава възможност на хората да оставят дрехи, които вече не използват, и да изберат други, без да е необходимо двете действия да бъдат обвързани. Целта на организаторите е не просто да насърчат повторната употреба, а да създадат общност, основана на споделянето и по-отговорното потребление.

Не е тайна, че за поколението Z покупката на дрехи втора употреба все по-често е част от модните навици — както заради по-достъпните цени, така и заради възможността да се откриват различни модели и да се удължава животът на вече произведените изделия. Проучване сред почти 8 хил. потребители от различни държави на Boston Consulting Group и Vestiaire Collective от 2025 г. показва, че дрехите втора употреба съставляват средно 32% от гардероба на анкетираните представители на поколението Z. Около 80% от тях посочват, че чрез пазара за дрехи втора употреба са открили или закупили марка, която не са познавали преди. Тези промени в потребителските навици се случват на фона на все по-голям проблем с текстилните отпадъци. Над 2.3 млн. тона текстилни отпадъци са генерирани в Европейския съюз през 2024 г. според данни на Евростат, като повече от половината идват от домакинствата. Зад тези числа стои индустрия, в която производството на дрехи се увеличава, колекциите се сменят все по-често, а ниските цени и достъпността насърчават потреблението.

Моделът на бързата мода (fast fashion) съкращава времето, през което дрехите остават в употреба, и увеличава натиска върху природните ресурси, водата и системите за управление на отпадъците. С навлизането през последните години на платформи като Temu, Shein и Trendyol пазаруването на евтини дрехи става още по-достъпно, а поръчването на нови артикули се превръща в част от ежедневното потребление. Бързата смяна на предложенията, ниските цени и онлайн рекламата стимулират честите покупки, докато въпросът какво се случва с вече ненужните дрехи остава на заден план.

Организаторите на „Гардероб за промяна" — Елена Стоянова, Валентин Петрунов, Симона Кръстева, Вера Пекянска | клуб „Добра воля"

В отговор на нарастващия проблем с текстилните отпадъци се появяват и все повече инициативи, които насърчават повторната употреба на дрехите. Една от тях е „Гардероб за размяна". Идеята възниква след покана към студентите да се включат във фестивал, където провеждат първото издание на събитието. Първоначалният замисъл е сравнително прост — да създадат място, на което хората могат да донесат дрехи, които вече не носят, и да си тръгнат с други, които биха използвали. Още тогава обаче размяната е замислена не само като начин за повторна употреба, но и като възможност хората да се срещат и да общуват около обща кауза.

Размяната е замислена не само като начин за повторна употреба, но и като възможност хората да се срещат и да общуват около обща кауза.

След първото издание екипът решава да продължи инициативата, а с всяко следващо събитие форматът се обогатява. Към размяната постепенно се добавят творчески работилници и възможности за персонализиране на дрехи. По този начин посетителите вече не просто избират нещо от закачалките, а могат да променят визията на намереното, да добавят собствени елементи или да открият нов начин да носят дреха, която иначе може би не биха забелязали. По думите на Вера една от основните цели е хората да преосмислят количеството дрехи, които притежават, и възможността те да бъдат използвани от повече от един човек. „Чрез такива инициативи осъзнаваш колко много дрехи всъщност имат хората и колко това ни тежи", допълва тя, описвайки работата по сортирането и пренасянето на събраните количества.

От идея до студентска общност

Зад „Гардероб за размяна" стои студентският доброволчески клуб „Добра воля", основан през 2023 г. от студенти, които учат в Нов български университет и искат да се занимават с различни доброволчески активности. Началото му е поставено след инициатива на Студентския съвет, който отправя въпрос към студентите в социалните мрежи в какви доброволчески дейности биха искали да участват. Постепенно около идеята се събира група от млади хора с интерес към благотворителността, социалните каузи и възможността да бъдат полезни извън рамките на университета. Така се оформя клуб, чиято основна цел е не само да организира отделни кампании, но и да създава общност, в която студентите намират начин да действат заедно.

По думите на Вера през годините „Добра воля" организира различни благотворителни и социални инициативи — от кампании за подпомагане на хора в нужда до акции за събиране на дрехи за бежанци. Сред проектите, които тя определя като особено близки до екипа, е „Писма без адрес". Миналата година клубът обединява усилия с фондация „Запази доброто", за да помогне за сбъдването на детски желания. Идеята е всеки студент да може да се превърне в своеобразен таен Дядо Коледа, като избере едно от писмата в НБУ и се погрижи желанието на детето да се превърне в реалност, пример за кампания, насочена към студентите, която носи конкретни резултати — да зарадват дете, което очаква своя подарък. Вера допълва, че около всяка такава инициатива се събират хора и организации, които могат да допринесат с време, ресурси или конкретна подкрепа, за да стигне помощта до тези, за които е предназначена. За участниците в клуба това >72

Стикери, декоративни елементи и авторски щампи са част от възможностите за персонализиране на дрехите | снимка Валерия Терзиева

>71 е и начин да покажат, че зад една привидно малка идея може да стои реална промяна в нечие ежедневие. Подобен подход обединява и останалите инициативи на клуба — независимо дали става дума за събиране на дрехи, благотворителна кампания или събитие за повторна употреба, целта е студентите да създават конкретни поводи за активно участие, придобиване на комуникационни умения, доброволчество и организиране на събития.

Какво се случва със стотиците дрехи

За посетителите размяната може да изглежда лесна — оставяш нещо, което вече не носиш, разглеждаш, избираш и взимаш друго. Зад всичко това обаче стои екипна работа. Дрехите трябва да бъдат приемани, сортирани, подреждани и постоянно премествани, така че пространството да остане достъпно и всеки да може да открие нещо подходящо.

Количествата, които екипът събира, също постепенно нараства. След първото издание доброволците приключват с около 15 торби с дрехи. При следващото те вече са приблизително 20 торби. Доброволците следят кои модели се разглеждат и периодично пренареждат наличното и изваждат други облекла. Съобразяват се и със сезона, като по-голяма част от зимните дрехи се запазват за следващи издания, докато летните се предлагат, когато са по-актуални.

По думите на Вера почти няма дрехи, останали от първото събитие. Това означава, че голяма част от събраните облекла вече са намерили нови собственици. За организаторите обаче има и друг интересен детайл — промяната в поведението на посетителите. При последното издание се забелязва, че хората все по-често разглеждат внимателно дрехите, вместо просто да вземат голямо количество.

> **Мисля, че живеем в такова общество, в което сме забравили какво означава да бъдем част от общност, която споделя и дава, без да очаква непременно да получи нещо в замяна**
>
> **Вера Пекянска,** студентка в НБУ

Именно това усещане стои и зад „Гардероб за размяна". Според нея събитията от този тип събират хора, които иначе може би не биха се срещнали, и създават среда, в която общуването се случва естествено. За клуба е важно и повече студенти от университета да могат да се включват според интересите и уменията си. Така инициативата се превръща не само в начин за повторна употреба на дрехите, но и в практическа възможност младите хора да работят заедно, да придобиват опит при организирането на едно такова събитие, комуникацията с партньори и хора, както и да виждат резултата от собствените си усилия.

Самото пространство също допринася за атмосферата. L44 предоставя място за провеждането на инициативата и подкрепя идеята на студентите. За екипа това е важна част от организацията, защото подобни събития трудно биха се случили само с ентусиазма на доброволците. Около основния организационен екип от четирима души има мрежа от приблизително 100 доброволци, към които клубът се обръща при различни инициативи. За конкретното издание седем от тях помагат на място, а други се включват с транспортирането и пренасянето на дрехите и оборудването.

„Подобен тип събития не стават без външна помощ. Ние сме хора, които вярват в идеята и искат тя да се получи добре, но е важно да има и хора, които да ти подадат ръка. От L44 постоянно бяха до нас — от преместването на пространството до подготовката на всичко за събитието", допълва Вера.

Дрехите като платно за творчество

На последното издание размяната не е единственото занимание. Организаторите подготвят две творчески работилници, в които посетителите могат да преобразят дрехите си и да им придадат индивидуален вид. В първата се включват студенти от бакалавърската програма по мода в НБУ. Те помагат на участниците да рисуват, украсяват и персонализират облеклата с различни декоративни елементи, сред които камъчета и други апликации. Вместо да остане обикновена дреха, която просто е сменила собственика си, тя може да се превърне в нещо лично и различно.

Втората работилница е организирана с участието на студенти от дизайнерския клуб на университета. Те разработват специални дизайни за събитието, които могат да бъдат поставяни върху тениски, якета, суитшърти и други дрехи чрез топлинна преса, осигурена от домакините от L44. За организаторите тези допълнения имат и още една цел — да покажат, че повторната употреба не означава компромис с личния стил. Напротив, понякога именно вече носените дрехи дават повече възможности за индивидуалност особено когато към тях се добави малко въображение.

Следващото издание предстои на 28 и 29 ноември на крафт и дизайн базара „Handmade Design Market" в пространството „O5 Events & Culture" в София. Този път инициативата ще бъде посветена на есенно-зимните дрехи, а посетителите отново ще могат безплатно да оставят облекла, да открият нови находки и да персонализират избраните дрехи с авторски дизайни на студентите от клуба по „Дизайн" на Нов български университет. **К**